

سلام افلا

تعهدنامه‌ی اصالت اثر و رعایت حقوق دانشگاه

تمامی حقوق مادی و معنوی مترتب بر نتایج، ابتکارات، اختراعات و نوآوری‌های ناشی از انجام این پژوهش، متعلق به **دانشگاه محقق اردبیلی** می‌باشد. نقل مطلب از این اثر، با رعایت مقررات مربوطه و با ذکر نام دانشگاه محقق اردبیلی، نام استاد راهنما و دانشجو بلامانع است.

اینجانب مژگان خان بابازاده دانش‌آموخته‌ی مقطع دکترای تخصصی رشته‌ی مدیریت آموزشی دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی دانشگاه محقق اردبیلی به شماره‌ی دانشجویی ۹۲۱۳۱۶۴۲۰۱ که در تاریخ از رساله‌ی تحصیلی خود تحت عنوان بررسی شیوه‌های هدفمند سازی پایان‌نامه‌های دانشگاه علوم پزشکی اردبیل دفاع نموده‌ام، متعهد می‌شوم که:

- ۱) این رساله را قبلاً برای دریافت هیچ‌گونه مدرک تحصیلی یا به عنوان هرگونه فعالیت پژوهشی در سایر دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزشی و پژوهشی داخل و خارج از کشور ارائه ننموده‌ام.
- ۲) مسئولیت صحت و سقم تمامی مندرجات رساله‌ی تحصیلی خود را بر عهده می‌گیرم.
- ۳) این رساله، حاصل پژوهش انجام شده توسط اینجانب می‌باشد.
- ۴) در مواردی که از دستاوردهای علمی و پژوهشی دیگران استفاده نموده‌ام، مطابق ضوابط و مقررات مربوطه و با رعایت اصل امانتداری علمی، نام منبع مورد استفاده و سایر مشخصات آن را در متن و فهرست منابع و مأخذ ذکر نموده‌ام.
- ۵) چنانچه بعد از فراغت از تحصیل، قصد استفاده یا هرگونه بهره‌برداری اعم از نشر کتاب، ثبت اختراع و ... از این پایان‌نامه را داشته باشم، از حوزه‌ی معاونت پژوهشی و فناوری دانشگاه محقق اردبیلی، مجوزهای لازم را اخذ نمایم.
- ۶) در صورت ارائه‌ی مقاله‌ی مستخرج از این رساله در همایش‌ها، کنفرانس‌ها، سمینارها، گردهمایی‌ها و انواع مجلات، نام دانشگاه محقق اردبیلی را در کنار نام نویسندگان (دانشجو و اساتید راهنما و مشاور) ذکر نمایم.
- ۷) چنانچه در هر مقطع زمانی، خلاف موارد فوق ثابت شود، عواقب ناشی از آن (منجمله ابطال مدرک تحصیلی، طرح شکایت توسط دانشگاه و ...) را می‌پذیرم و دانشگاه محقق اردبیلی را مجاز می‌دانم با اینجانب مطابق ضوابط و مقررات مربوطه رفتار نماید.

نام و نام خانوادگی دانشجو: مژگان خان بابازاده قدیم

امضا

تاریخ

دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی
گروه آموزشی علوم تربیتی

رساله برای دریافت درجه‌ی دکترای تخصصی
در رشته‌ی مدیریت آموزشی

عنوان:

بررسی شیوه‌های هدفمند سازی پایان‌نامه‌های دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

استاد راهنما:

دکتر عادل زاهد بابلان

اساتید مشاور:

دکتر مهدی معینی کیا

دکتر عباس نقی زاده باقی

پژوهشگر:

مژگان خان‌بابازاده قدیم

زمستان ۱۳۹۵

دانشکده‌ی علوم تربیتی و روانشناسی
گروه آموزشی علوم تربیتی

رساله برای دریافت درجه‌ی دکترای تخصصی
در رشته‌ی مدیریت آموزشی

عنوان:

بررسی شیوه‌های هدفمند سازی پایان‌نامه‌های دانشگاه علوم پزشکی اردبیل

پژوهشگر:

مژگان خان‌بابازاده قدیم

ارزیابی و تصویب‌شده‌ی کمیته‌ی داوران رساله با درجه‌ی عالی

نام و نام خانوادگی	مرتبه‌ی علمی	سمت	امضاء
دکتر عادل زاهد بابلان	دانشیار	استاد راهنما و رئیس کمیته‌ی داوران	
دکتر مهدی معینی کیا	دانشیار	استاد مشاور	
دکتر عباس نقی زاده باقی	دانشیار	استاد مشاور	
دکتر تقی زوار	دانشیار	داور خارجی	
دکتر علی خالق خواه	استادیار	داور داخلی	
دکتر عیسی ثمری	استادیار	داور داخلی	

دی ماه - سال ۱۳۹۵

تقدیم به خدایی که

جهان را، انسان را، عقل را، علم را، معرفت را و عشق را آفرید.

تقدیم به پدر و مادرم

به پاس محبت های بی دریغشان که هرگز فروکش نمی کند.

تقدیم به همسر

اسطوره زندگیم، پناه خستگیم و امید بودنم.

و تقدیم به گلهای زندگیم، فرزندان دلبندم

که آسایش آنان آرامش من است.

پاسکزاری:

دود و سپاس خداوندی را سزا است که به تن و جان ما نیرو و سلامت بخشد تا در بالا بردن سطح دانش و اطلاعات خود کوشا بوده و در خدمت به اجتماع و هموعان عزیز تلاش وافر داشته باشیم.

اکنون که کار نگارش این پایان نامه به انجام رسیده است و به چند سال گذشته می اندیشم و مشکلات و فراز و نشیب تحصیل را از نظر می گذرانم خود را مدیون انسان های مهربان و بزرگوار می بینم که یاری و محبت یکایک آنان در به انجام رسیدن این دوره از زندگی ام مؤثر بوده است و جادو دارد از آن ها برای همه محبت ها و الطاف ایشان نسبت به خود شکر و قدر دانی نمایم اگر چه می دانم مجال اندک این صفحات مرا شرمندگی بسیاری از آنان می نماید که یا به نامشان اشاره نمی شود و یا این اشاره در خور بزرگواری شان نخواهد بود.

در اینجا بر خود واجب می دانم که از استاد فرهیخته جناب آقای دکتر عادل زاهد با بلان که زحمات راهنمایی این مجموعه را تقبل نمودند و با عنایت به همه مشکلات صبورانه همواره مشوق من در ادامه راه بودند و بارها راهنمایی های فاضلانه خود در این پژوهش مرا همواره مدیون خویش ساختند، شکر و قدر دانی نمایم که بهره مندی از راهنمایی های روشنگر ایشان در ارائه این پایان نامه برایم افتخاری همیشگی خواهد بود.

و این تحقیق میسر نبود جز با کمک بی دریغ جناب آقایان دکتر مهدی معینی کیا و دکتر عباس نقی زاده باقی اساتید فرزانه ای که انضباط پژوهش را به من آموختند و سمت اساتید مشاور را در این پژوهش پذیرفتند. برای هر آنچه که به من آموختند از ایشان صمیمانه سپاسگزارم. از جناب آقای دکتر تقی زوار، آقای دکتر علی خالق خواه و آقای دکتر مصی شمری داوران گرامی که با نظرات ارزنده شان در اغنای این مجموعه مرا یاری دادند بی نهایت سپاسگزارم.

پس من بر خود وظیفه می دانم از معاونت آموزشی و پژوهشی دانشگاه علوم پزشکی اردبیل نیز به پاس همواره نمودن مسیر این مطالعه سپاسگزاری نمایم.

نام خانوادگی دانشجو: خان بابازاده قدیم		نام: مژگان	
عنوان رساله: بررسی شیوه‌های هدفمند سازی پایان‌نامه‌های دانشگاه علوم پزشکی اردبیل			
استاد راهنما: دکتر عادل زاهد بابلان استاد مشاور: ۱- دکتر مهدی معینی کیا ۲- دکتر عباس نقی زاده باقی			
مقطع تحصیلی: دکترای تخصصی		رشته: مدیریت آموزشی	
گرایش: مدیریت آموزشی		دانشگاه: محقق اردبیلی	
دانشکده: علوم تربیتی و روانشناسی		تاریخ دفاع: ۱۳۹۵/۱۰/۲۶	
		تعداد صفحات: ۲۹۲	
<p>چکیده:</p> <p>هدف این پژوهش بررسی شیوه‌های هدفمندسازی پایان‌نامه‌های دانشجویان در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل می‌باشد. به همین منظور کلیه معاونان و مدیران پژوهشی دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور و کلیه پایان‌نامه‌های دفاع شده دانشگاه علوم پزشکی اردبیل در سالهای ۱۳۹۰ تا ۱۳۹۳ نمونه‌های این پژوهش را تشکیل می‌دهند. روش پژوهش از نوع روش آمیخته بود و از روشهای تحقیقات کیفی و کمی مختلفی در این مطالعه استفاده گردید. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روشهای آمار توصیفی و استنباطی با استفاده از نرم افزار SPSS نسخه ۲۲ استفاده شد. بر اساس نتایج به دست آمده مجموعاً ۲۲۵ مؤلفه به عنوان مؤلفه‌های هدفمندی و وضعیت مطلوب یک پایان‌نامه شناسایی گردید. نتایج نشان داد در بعضی از شاخص‌های مرتبط با ورودی پایان‌نامه نظیر رتبه علمی استاد راهنما، رتبه علمی داوران و سرمایه، دانشگاه علوم پزشکی اردبیل از وضعیت مطلوب برخوردار بوده و در بقیه شاخص‌های ورودی شکاف معنی‌داری بین وضع موجود و وضعیت مطلوب مشاهده شد. در شاخص‌های مرتبط با عوامل فرایندی نیز نتایج نشان داد ۷۸٪ فرآیندهای مورد نظر در سه بخش فرآیند انتخاب و تصویب موضوع، فرآیند نگارش و ساختار و فرآیند دفاع در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل رعایت شده و ۲۲٪ از این فرآیندها در آیین‌نامه‌ها و مقررات مربوط به پایان‌نامه دانشگاه علوم پزشکی اردبیل وجود نداشت یا رعایت نشده بود. همچنین در عوامل مربوط به خروجی نتایج نشان داد در اکثر مؤلفه‌های مربوط به این بخش از سیستم، شکاف معنی‌داری بین وضع مطلوب و موجود وجود داشت. بیشترین شکاف معنی‌دار در روش پژوهش و بیان روش تحلیل داده‌ها مشاهده شد. در کل، فصل سوم پایان‌نامه ضعیف‌ترین بخش بود و قسمت مربوط به کتاب‌نامه، فهرست شکل‌ها و جداول قوی‌ترین بخش بودند. در مجموع می‌توان گفت که وضعیت پایان‌نامه‌های دانشگاه علوم پزشکی اردبیل هنوز با وضعیت ایده‌آل فاصله دارد. نتایج این پژوهش حاکی از این است که با رویکرد سیستمی به پایان‌نامه و توجه توأمان به تمام مؤلفه‌های شناسایی شده به عنوان عناصر سیستم پایان‌نامه، میتواند در رسیدن به وضعیت مطلوب موثر باشد.</p>			
<p>کلیدواژه‌ها: دانشگاه علوم پزشکی، پایان‌نامه، سیستم، هدفمند سازی</p>			

فصل اول: کلیات پژوهش

۸.....	۱-۱- مقدمه
۹.....	۲-۱- بیان مسئله
۱۴.....	۳-۱- ضرورت و اهمیت پژوهش
۱۶.....	۴-۱- اهداف پژوهش
Error! Bookmark not defined.	۱-۴-۱- اهداف کلی:
Error! Bookmark not defined.	۲-۴-۱- اهداف جزئی:
Error! Bookmark not defined.	۵-۱- سؤال‌های پژوهش
Error! Bookmark not defined.	۶-۱- تعریف عملیاتی واژه‌ها و مفاهیم

فصل دوم: ادبیات نظری و پیشینه پژوهشی

Error! Bookmark not defined.	۱-۲- مقدمه
Error! Bookmark not defined.	۲-۲- مبانی نظری مربوط به تحقیق
Error! Bookmark not defined.	۲-۲-۱- دانشگاه‌ها و کارکردهای اصلی آن
Error! Bookmark not defined.	۲-۲-۲- شاخص‌های اثربخشی در دانشگاه
Error! Bookmark not defined.	۲-۲-۳- دانشگاه‌های علوم پزشکی
Error! Bookmark not defined.	۳-۲- پژوهش و پایان‌نامه
Error! Bookmark not defined.	۱-۳-۲- اهمیت تحقیق و پژوهش
Error! Bookmark not defined.	۲-۳-۲- مفهوم تحقیق و پژوهش
Error! Bookmark not defined.	۳-۳-۲- انواع پژوهش‌های علمی
Error! Bookmark not defined.	۱-۳-۳-۲- تحقیقات علمی بر اساس هدف
Error! Bookmark not defined.	۲-۳-۳-۲- انواع تحقیقات علمی از نظر فرآیند اجرا
Error! Bookmark not defined.	۲-۳-۴- ویژگی‌های پژوهش
Error! Bookmark not defined.	۵-۳-۲- ویژگی‌های پژوهش در علوم پزشکی
Error! Bookmark not defined.	۶-۳-۲- تعریف و مفهوم پایان‌نامه
Error! Bookmark not defined.	۷-۳-۲- اهمیت پایان‌نامه
Error! Bookmark not defined.	۸-۳-۲- اهداف نظام آموزشی از ارائه واحد پایان‌نامه
Error! Bookmark not defined.	۹-۳-۲- پایان‌نامه به عنوان یک سیستم
Error! Bookmark not defined.	۱-۹-۳-۲- شاخص‌ها و عوامل مربوط به ورودی پایان‌نامه
Error! Bookmark not defined.	۱-۹-۳-۲-۱- دانشجو
Error! Bookmark not defined.	۱-۹-۳-۲-۲- استاد راهنما
Error! Bookmark not defined.	۱-۹-۳-۲-۳- استاد مشاور
Error! Bookmark not defined.	۱-۹-۳-۲-۴- استاد داور

Error! Bookmark not defined..... سرمایه و تجهیزات ۵-۱-۹-۳-۲
Error! Bookmark not defined..... تکنولوژی ارتباطات و اطلاعات دانشگاه (کتابخانه و منابع الکترونیکی) ۶-۱-۹-۳-۲

defined.
Error! Bookmark not defined..... شاخص‌ها و عوامل فرآیندی پایان‌نامه ۲-۹-۳-۲
Error! Bookmark not defined..... انتخاب موضوع پایان‌نامه ۱-۲-۹-۳-۲
Error! Bookmark not defined..... تصویب موضوع پایان‌نامه ۲-۲-۹-۳-۲
Error! Bookmark not defined..... مطالعات مختلف در زمینه جمع‌آوری اطلاعات تجزیه و تحلیل داده‌ها ۳-۲-۹-۳-۲

defined.
Error! Bookmark not defined..... نگارش فصول مختلف پایان‌نامه ۴-۲-۹-۳-۲
Error! Bookmark not defined..... فرآیند دفاع از پایان‌نامه ۵-۲-۹-۳-۲
Error! Bookmark not defined..... شاخص‌های مربوط به خروجی پایان‌نامه ۳-۹-۳-۲
Error! Bookmark not defined..... ساختار پایان‌نامه (اصول نگارش و ساختار علمی) ۱-۳-۹-۳-۲
Error! Bookmark not defined..... روش‌های ارزیابی و تحلیل پایان‌نامه‌ها ۲-۳-۹-۳-۲
Error! Bookmark not defined..... چاپ مقاله یا کتاب ۴-۳-۹-۳-۲
Error! Bookmark not defined..... تجاری‌سازی یافته‌های تحقیقاتی، تولید دانش و اختراع ۵-۳-۹-۳-۲
Error! Bookmark not defined..... مطابقت موضوعات انتخابی با اولویت‌های دانشگاه و اسناد بالادستی ۶-۳-۹-۳-۲

defined.
Error! Bookmark not defined..... بخش دوم: پیشینه تحقیقات انجام‌شده در داخل و خارج از کشور ۴-۲
Error! Bookmark not defined..... مطالعات انجام‌شده در خارج از کشور ۲-۴-۲
Error! Bookmark not defined..... پیشینه تحقیقات انجام‌شده در ایران ۳-۴-۲
Error! Bookmark not defined..... جمع‌بندی و ارائه مدل مفهومی تحقیق ۵-۲

فصل سوم: مواد و روش پژوهش

Error! Bookmark not defined..... مقدمه ۱-۳
Error! Bookmark not defined..... روش پژوهش ۲-۳
Error! Bookmark not defined..... جامعه آماری ۳-۳
Error! Bookmark not defined..... وسایل و ابزار مورد نیاز برای انجام پژوهش ۴-۳
Error! Bookmark not defined..... پرسشنامه ۱-۴-۳
Error! Bookmark not defined..... چک لیست ۲-۴-۳
Error! Bookmark not defined..... روایی و پایایی ابزار تحقیق ۵-۳
Error! Bookmark not defined..... روایی ۱-۵-۳
Error! Bookmark not defined..... پایایی ۲-۵-۳
Error! Bookmark not defined..... روش اجرای پژوهش ۶-۳
Error! Bookmark not defined..... مرحله اول مطالعه: تکنیک دلفی ۱-۶-۳
Error! Bookmark not defined..... مرحله دوم مطالعه: تحلیل محتوا ۲-۶-۳
Error! Bookmark not defined..... ملاحظات اخلاقی ۸-۳

فصل چهارم: نتایج و یافته‌های پژوهش

Error! Bookmark not defined.....	۱-۴- مقدمه
Error! Bookmark not defined.....	۲-۴- یافته‌های توصیفی
Error! Bookmark not defined.....	۱-۲-۴- آمار توصیفی مربوط به مرحله اول مطالعه (تکنیک دلفی)
Error! Bookmark not defined.....	۲-۲-۴- بررسی توصیفی پایان‌نامه‌های دفاع شده (مرحله دوم مطالعه، تحلیل محتوا)
	defined.
Error! Bookmark not defined.....	۳-۴- یافته‌های مربوط به سؤال‌های پژوهش
Error! Bookmark not defined.....	۱-۳-۴- در شاخص‌های مرتبط با ورودی
Error! Bookmark not defined.....	۲-۳-۴- در شاخص‌های مرتبط با فرآیند
Error! Bookmark not defined.....	۳-۳-۴- در شاخص‌های مرتبط با خروجی

فصل پنجم: نتیجه‌گیری و بحث

Error! Bookmark not defined.....	۱-۵- مقدمه
Error! Bookmark not defined.....	۲-۵- بحث و نتیجه‌گیری
Error! Bookmark not defined.....	۱-۲-۵- مرحله اول مطالعه: تعیین مؤلفه‌های یک پایان‌نامه هدفمند
Error! Bookmark not defined.....	۲-۲-۵- مرحله دوم مطالعه: بررسی وضعیت موجود در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل
	defined.
Error! Bookmark not defined.....	۳-۵- محدودیت‌ها و پیشنهادات
Error! Bookmark not defined.....	۱-۳-۵- محدودیت‌ها
Error! Bookmark not defined.....	۲-۳-۵- پیشنهادات مطالعاتی
Error! Bookmark not defined.....	۳-۳-۵- پیشنهادات کاربردی
Error! Bookmark not defined.....	منابع و مأخذ

فهرست جداول

عنوان	صفحه
جدول ۱-۲ ابعاد الگوی اثربخشی سازمانی پارسونز.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۲-۲ تحول در مأموریت‌های دانشگاه اترکویتز، (۲۰۰۴).....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۳-۲ کارکردهای بین‌المللی آموزش عالی.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۱-۳ خلاصه روش‌های تحقیق مورد استفاده.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۲-۳ جامعه آماری مرحله دوم مطالعه.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۳-۳ دفعات مراجعه صاحب‌نظران و پاسخ به پرسشنامه آنلاین.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۴-۳ دفعات ارسال پرسشنامه آنلاین برای صاحب‌نظران.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۶-۳ گزارش پایایی پرسشنامه تعیین مؤلفه‌های پایان‌نامه هدفمند.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۷-۳ خلاصه ابزار گردآوری داده‌ها و روش‌های آماری مورد استفاده.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۱-۴ مؤلفه‌های یک پایان‌نامه هدفمند از نظر متخصصان با رویکرد سیستمی (مستخرج از مرحله اول مطالعه). .	Error!
Bookmark not defined.	
جدول ۲-۴ برخی اطلاعات توصیفی مربوط به پایان‌نامه‌ها.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۳-۴ برخی اطلاعات توصیفی مربوط به پایان‌نامه‌ها.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۴-۴ اطلاعات توصیفی مربوط به پایان‌نامه‌ها.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۵-۴ اطلاعات توصیفی مربوط به پایان‌نامه‌ها.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۶-۴ اطلاعات توصیفی مربوط به مقالات منتشره از پایان‌نامه‌ها.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۷-۴ تفاوت بین وضع مطلوب موجود عوامل مربوط به دانشجو.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۸-۴ شاخص‌های مطلوب مربوط به اساتید راهنما از نظر متخصصان.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۹-۴ فراوانی رتبه علمی اساتید راهنما.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۱۰-۴ عوامل مربوط به اساتید مشاور.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۱۱-۴ عوامل مربوط به اساتید داور.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۱۲-۴ فراوانی رتبه علمی اساتید داور.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۱۳-۴ وضعیت مطلوب مؤلفه‌های مربوط به داور خارجی.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۱۴-۴ شاخص‌های مطلوب سرمایه مالی بر اساس سال‌های مورد مطالعه.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۱۵-۴ شاخص‌های مطلوب سرمایه فیزیکی بر اساس سال‌های مورد مطالعه.....	Error! Bookmark not defined.
defined.	
جدول ۱۷-۴ سرانه فضای کتابخانه مرکزی.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۱۷-۴ وضعیت شاخص‌های مطلوب تکنولوژی ارتباطات و اطلاعات.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۱۸-۴ سرعت اینترنت در برخی از دانشگاه‌های برتر ایران.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۱۹-۴ وضعیت شاخص‌های مطلوب اسناد بالادستی.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۲۰-۴ مبلغ مصوب حمایت مالی از پایان‌نامه‌ها.....	Error! Bookmark not defined.
جدول ۲۱-۴ مؤلفه‌های مطلوب فرآیند انتخاب موضوع و تصویب پروپوزال پایان‌نامه بر اساس نظر متخصصان.....	Error!
Bookmark not defined.	
جدول ۲۲-۴ مؤلفه‌های مطلوب نگارش و ساختار پایان‌نامه بر اساس نظر متخصصان.....	Error! Bookmark not defined.
defined.	

جدول ۴-۲۳ مؤلفه‌های مطلوب فرآیند دفاع از پایان‌نامه بر اساس نظر متخصصان **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۴ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای اصول نگارش علمی صفحه عنوان... **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۵ آزمون کندال مربوط به مرحله دوم امتیاز صاحب‌نظران پژوهشی به گویه‌های صفحه تشکر و قدردانی **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۶ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای چکیده **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۷ آزمون کندال مربوط به مرحله دوم امتیاز صاحب‌نظران پژوهشی به گویه‌های فهرست محتوا **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۸ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای فهرست شکل‌ها، نمودارها و جداول پایان‌نامه **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۲۹ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای فصل اول **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۰ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای برای فصل دوم **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۱ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای طرح پژوهش از فصل سوم **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۲ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای آزمودنی‌ها از فصل سوم **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۳ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای ابزار اندازه‌گیری از فصل سوم **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۴ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای روش اجرا از فصل سوم **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۵ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای روش تحلیل داده‌ها از فصل سوم **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۶ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای فصل چهارم: یافته‌های پژوهش **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۷ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای فصل پنجم: نتیجه‌گیری و پیشنهادها **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۳۸ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای ارجاعات درون‌متن **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۴۰ نتایج آزمون تی تک نمونه‌ای پیوست **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۴-۴۱ انتشار مقاله **Error! Bookmark not defined.**

جدول ۵-۱ مطالعات در خصوص اهمیت برخی از مؤلفه‌های پایان‌نامه‌ها **Error! Bookmark not defined.**

فهرست اشکال

صفحه	عنوان
Error! Bookmark not defined.	شکل ۱-۲ روش‌شناسی تحقیق در تحقیقات کاربردی
Error! Bookmark not defined.	شکل ۲-۲: اقسام تجزیه و تحلیل
Error! Bookmark not defined.	شکل ۲-۲ چارچوب نظری تحقیق
Error! Bookmark not defined.	شکل ۳-۹- نمودار انجام مراحل تحقیق

فصل اول:

کلیات پژوهش

مطالعه درباره کیفیت پایان‌نامه‌ها و پروژه‌ها برای سیستم آموزش دانشگاهی اهمیت زیادی دارد، چون می‌تواند به بالا بردن کیفیت پایان‌نامه‌ها کمک کند (ریگو جو زاپاتا^۱، ۲۰۰۴). پایان‌نامه‌ها از منابع اطلاعاتی باارزش هستند که به دلیل ماهیت و ویژگی خاصی که دارند، نقش مهمی در پیکره دانش ایفاء می‌کنند و همه‌ساله مقدار زیادی از امکانات مالی دولت و بخش قابل‌توجهی از نیرو و وقت اعضای هیئت‌علمی دانشگاه‌ها صرف آن می‌شود (ملکی، قاسم تبار، ۱۳۹۰).

پژوهش‌ها نشان می‌دهد که بهترین راه برای پرورش محققان خوب در پزشکی تشویق دانشجویان پزشکی به نوشتن یک پایان‌نامه خوب و واقعی است (درخشانفر، شهرامی، حاتم آبادی، ۱۳۹۱). بر این اساس بسیاری از کشورها بر آن شدند تا آموزش پژوهش و درگیر شدن دانشجویان پزشکی با طرح‌های تحقیقاتی را در برنامه آموزشی خود قرار دهند (ایرانمنش، خزاعی، نصری، معینی ۱۳۹۴).

درگیری دانشجویان در پروژه‌های پژوهشی علاوه بر پر کردن قسمتی از خلأ پژوهشی در دانشگاه‌ها، منجر به افزایش اطلاعات و عملکرد پژوهشی دانشجویان شده و توانایی‌های لازم برای تحلیل مطالعات علوم پایه و بالینی را در آن‌ها ایجاد می‌نماید. علاوه بر این تحقیقات دانشجویی زمینه‌ای برای ورود دانشجویان پزشکی به علوم زیست پزشکی^۲ را فراهم می‌آورد که این امر یکی از اهداف آموزش پزشکی محسوب می‌گردد (ایرانمنش، خزاعی، نصری، معینی، شکور، ۱۳۹۴).

علاوه بر ارزش پایان‌نامه‌ها در خلق اندیشه و راه حل توسط دانشجویان و جایگاه آن در تولید دانش جدید در جامعه، پایان‌نامه را می‌توان آینه تمام‌نمای فعالیت‌های علمی دانشجو در دوران تحصیل دانست که صرف‌نظر از ابعاد علمی آن، بیان‌کننده تجارب و انعکاس فراگرفته‌های وی در طول دوران تحصیل است. نگارش پایان‌نامه فرصت مناسبی است تا دانشجو بتواند در طول دوره تحصیل با چگونگی انجام تحقیق آشنا شود، در واقع هدف اساسی از ارائه واحد پایان‌نامه در دانشگاه‌های علوم پزشکی آموزش پژوهش است. نوشتن پایان‌نامه ضمن اینکه جزو فعالیت‌های پژوهشی دانشگاه محسوب می‌شود و در ارتقا رتبه پژوهشی برای دانشگاه نقش ایفاء می‌کند، در اصل یک فرآیند آموزشی برای یاددهی روش

¹ Regojo Zapata

² Biomedical

تحقیق است. باتین^۳ (۲۰۱۰) معتقد است نباید چنین تصور کرد که پایان نامه، همانند همه درس های دیگر جنبه تمرینی دارد. با توجه به اینکه، در نگارش پایان نامه مدت قابل توجهی وقت صرف می شود، بر حسب دوره کارشناسی ارشد و دکترا، ارزش آن بیش از چند واحد درسی است. نوشتن پایان نامه نیاز به تمرکز و تعهد دارد. دانشجوی در فرآیند انجام پایان نامه های دانشگاهی، باید یک فعالیت سخت آکادمیکی را به صورت گام به گام در یک زمان مشخص، تدوین و تکمیل کند که برای طی این فرآیند نیاز به یک روش موثر دارد (رحیمی، ۱۳۹۰). در واقع پایان نامه ها به علت آن که آموزش دانش، مهارت و روش شناسی پژوهش برای دانشجویان است، اهمیت پیدا می کند؛ بنابراین ضرورت دارد که ضمن تهیه چهارچوبی مناسب و یکنواخت برای ارائه این واحد آموزشی - پژوهشی با هدفمند نمودن این واحد درسی در کلیه مراحل اجرایی آن، به طور موثر مدیریت گردد.

همچنین وضعیت تدوین پایان نامه ها می تواند انعکاسی از میزان توجه مسئولین دانشگاه، اساتید راهنما و دانشجویان به این واحد آموزشی پژوهشی مهم باشد که به صورت تدریجی در جهت دهی به فعالیت های علمی دانشگاه و کسب اعتبار علمی آن دخیل می باشد (دیز^۴، ۲۰۰۰).

به همین دلیل برای شناخت آنچه در واقعیت پایان نامه در دانشگاه ها رخ می دهد، بررسی مؤلفه های پایان نامه ها در دانشگاه ها اهمیت پیدا می کند، حال اگر این بررسی با رویکرد سیستمی، در یک بازه زمانی خاص و در دانشگاه خاصی صورت پذیرد، شناخت ما از مسیری که پایان نامه ها طی می کنند و تحولاتی که در آن ها رخ می دهد، افزایش می یابد. با تحلیل نتایج حاصل از این شناخت ها می توان به ارتقای آگاهی دست اندرکاران از مسائل موجود در رشته های مورد نظر کمک کرده و از این آگاهی ها در برنامه ریزی های صحیح در آینده برای هدفمندسازی پایان نامه به معنای رساندن وضعیت موجود به وضعیت مطلوب بهره گرفت.

۱-۲- بیان مسئله

توجه به امر تحقیق و پژوهش، از عوامل اصلی شکوفایی علمی و تکنولوژیک هر جامعه به شمار می آید. وضعیت کشورهای پیشرفته این حقیقت را آشکار می سازد که دانش و فن تنها از راه آموزش به دست نمی آید بلکه پیشرفت این کشورها مدیون تحقیق و پژوهش است (دستجردی، ۱۳۹۱).

³ Butin

⁴ Diez

پژوهش از راه‌های اصلی پیشرفت و ترقی مادی و معنوی هر کشوری محسوب می‌شود. در جهان امروز به ویژه در کشورهای توسعه‌یافته شاهدیم که سیستم‌های آموزشی برای مبنا قرار دادن تحقیق در امر یادگیری تلاش می‌کنند و آموزش نحوه‌ی پژوهش را از سال‌های ابتدایی تحصیل ضروری می‌دانند (بهی مهر، ریاحی، منصوریان، ۱۳۹۳).

از آنجایی که یکی از مهم‌ترین اهداف دانشگاه‌های علوم پزشکی، علاوه بر تربیت نیروی کارآموده، تربیت نیروی پژوهشگر می‌باشد (سالم، رضائیان، ولی نژاد، ۱۳۹۲)، نگارش پایان‌نامه یکی از مهم‌ترین واحدهای درسی در برنامه‌ریزی درسی دانشجویان علوم پزشکی محسوب می‌شود (نی ایمین^۵، ۲۰۰۷). در دوره پزشکی عمومی پایان‌نامه یک درس اجباری شش واحدی است که برای گذراندن آن دانشجو موظف است در پایان دوره کارآموزی به راهنمایی یکی از اساتید خود یک طرح تحقیقاتی را تدوین و در دوره کارورزی آن را اجرا و در پایان این دوره، نتایج آن را در قالب پایان‌نامه گزارش دهد (برقعی، قربانی، خوش‌بین، ۱۳۹۰). پایان‌نامه‌های ارائه‌شده می‌توانند به عنوان منبعی اساسی در بهبود وضعیت سلامت جامعه در نظر گرفته شوند (رضاخانی مقدم، شجاعی زاده، نبی‌اللهی، معز، ۱۳۹۰). بر اساس تقسیم‌بندی یونسکو، پایان‌نامه‌های دانشجویی عمومی و تخصصی در شمار آمارهای پژوهشی و تعداد پژوهشگر هر کشور محسوب می‌شوند (علیشیری، ۱۳۸۹). در واقع پایان‌نامه از منابع اطلاعاتی مهم موجود در کتابخانه‌های دانشگاهی در حیطه تحقیقات علوم پزشکی می‌باشد که یک محقق آن را برعهده گرفته، به پایان می‌رساند و از نتایج حاصل از آن در تولید دانش، فن آوری جدید و تصمیم‌گیری مبتنی بر شواهد استفاده و در نهایت می‌تواند سبب ارتقاء سلامت، بهبود شیوه زندگی و توسعه اقتصادی-اجتماعی جامعه گردد (سرشتی، ۱۳۸۶). در حقیقت پایان‌نامه نخستین تلاش جدی و منضبط دانشجو در طول دوره‌ای خاص از تحصیل است (رضاخانی مقدم و همکاران، ۱۳۹۰).

به نظر لی^۶ (۲۰۱۰) نگارش و ارائه پایان‌نامه، حتی برای محققان کاری چالش برانگیز به شمار می‌رود. تدوین و نگارش پایان‌نامه درحالی که یکی از دشوارترین و زمان‌برترین مراحل پایانی دوره تحصیلات تکمیلی و دکتری عمومی است، از جهاتی نیز از لذت‌بخش‌ترین فعالیت‌ها برای دانشجویان به حساب می‌آید. دانشجویان پس از گذراندن واحدهای آموزشی که بیشتر باهدف انتقال اطلاعات هستند، در مرحله پایان‌نامه نویسی باید وارد مرحله پژوهش و تحقیق شوند. در طی این فرآیند دانشجویان ضمن اینکه

⁵ Nieminen

⁶ Goodwin Lee

می‌توانند قابلیت‌ها و توانایی خود را شناسایی کنند از به دست آوردن پاسخ سؤالاتشان لذت خواهند برد (بهی مهر و همکاران، ۱۳۹۳).

متأسفانه با تمام اهمیتی که نوشتن یک پایان‌نامه دارد، اغلب دانشجویان در ایران به پایان‌نامه بادید وحشت و دلهره می‌نگرند و این امر باعث می‌شود تا پایان دوره تحصیلی آن‌ها به لحظاتی تلخ و ناخوشایند مبدل شود. این موضوع در نگارش پایان‌نامه دانشجویان پزشکی بیشتر محسوس است (درخشانفر، شهرامی، ۱۳۹۱).

علاوه بر نگارش پایان‌نامه‌های مناسب استفاده صحیح از نتایج پایان‌نامه‌ها می‌تواند راه گشای بسیاری از مسایل پژوهشی باشد. عدم وجود پایگاه اطلاعاتی جامع پایان‌نامه‌ها، از یک طرف و عدم انتشار به موقع مقالات از نتایج حاصل در زمره مشکلاتی هستند که باید مورد توجه قرار گیرند (رضاخانی مقدم و همکاران، ۱۳۹۰) هرچند چاپ مقاله توسط محققین ایرانی در مجلات بین‌المللی طی چند سال گذشته رشد فزاینده‌ای داشته است و بسیاری از این مقالات برگرفته از پایان‌نامه‌هایی است که توسط دانشجویان مقاطع مختلف و به راهنمایی اساتید انجام شده‌اند، اما نتایج بسیاری از پایان‌نامه‌های تدوین شده فقط در کتابخانه‌ها باقی مانده و هیچ‌گاه انتشار نیافته‌اند و دیگر محققین از نتایج آن مطلع نشده و در اتخاذ تصمیمات نیز جایی ندارند (شورای عالی انقلاب فرهنگی، ۲۰۰۶). پایان‌نامه در حقیقت در ارزیابی دانشجویان از خود در باره توانایی‌های ذهنی، مهارت‌های تجربی و بالینی و همچنین میزان بلوغ علمی و منطقی آنان تأثیرگذار بوده و هم مسیری برای یادگیری روش تحقیق و مهارت‌های تحلیل انتقادی مقالات چاپ شده را برای دانشجویان فراهم می‌سازد (لاند گرین، هالوارسون^۷، ۲۰۰۹).

نتایج مطالعه‌ای در کانادا مهم‌ترین موانع شرکت نمودن در پروژه‌های مربوط به پایان‌نامه را از دیدگاه دانشجویان زمان دسترسی به اساتید، آموزش روش تحقیق و عدم دریافت بازخورد مناسب از زحمات آن‌ها بیان نمودند (سایمنس، پونن، کانجی^۸، ۲۰۱۰).

ویچین^۹ (۲۰۰۹) عوامل مرتبط با عملکرد پژوهشی را در دانشگاه‌های تایلند بررسی و استدلال کرد که عوامل محیطی، سازمانی، فردی و حرفه‌ای، عوامل وابستگی اجتماعی و جمعیت شناختی با عملکرد پژوهشی در ارتباط می‌باشند. ویلیامز^{۱۰} (۲۰۰۳) عوامل عمده مرتبط با بهره‌وری پژوهشی دانشجویان را در

⁷ Lundgern, Halvarsson

⁸ Siemens, Punnen, Kanji

⁹ Wichian

¹⁰ Williams

چهار عامل اصلی محیطی، سازمانی، مدیریتی و عوامل مربوط به دانشجویان خلاصه کرده است. همچنین توتکوشیان^۵ ۲۰۰۳، حاجینیکولا و سوتریو^۶ ۲۰۰۶ تاکید می‌کنند مطالعات در سطح فردی و در سطح گروه‌های آموزشی برای اندازه‌گیری بهره‌وری آموزشی اعضای هیئت علمی لازم است.

سیدین و باب الحوایجی (۱۳۸۸) بهره‌وری پژوهشی را تعداد مقالات چاپ‌شده در یک دوره زمانی مشخص تعریف می‌کنند. از نظر آنان عوامل موثر بر کیفیت فعالیت‌های پژوهشی را نیز می‌توان با تعداد مقالات چاپ‌شده هر فرد در مجلات علمی اندازه‌گیری نمود. همچنین تعداد ارجاعات به کارهای علمی نیز یک عامل مهم ارزیابی کیفیت کار پژوهشی می‌باشد. آنان برای هدفمند کردن موضوع پایان‌نامه‌ها و جهت دادن به آن‌ها اولویت‌سنجی پژوهشی را توصیه می‌کنند. همچنین چگونگی انتخاب موضوع پایان‌نامه و استاد راهنما از سوی دانشجویان پزشکی از اهمیت بسزایی برخوردار است، چرا که اولین قدم در انجام پایان‌نامه به حساب می‌آید (درخشانفر و همکاران ۱۳۹۱). بررسی سیر موضوعی پایان‌نامه‌های هر رشته در یک دوره‌ی زمانی مشخص، تصویری از فعالیت‌های پژوهشی در حوزه‌ی مورد بررسی را ترسیم می‌کند، بنابراین مسئله پژوهش همواره در دانشگاه‌ها یکی از ارکان بنیادین بوده است، اما این رکن اساسی در عمل با مشکلات و موانعی روبرو می‌باشد که یکی از آن‌ها عدم تطابق موضوعات پژوهش و مطالعات دانشجویان با نیازهای موجود در جامعه است (نیک‌سیرت، بدری، ۱۳۹۲).

پایان‌نامه‌ها در حقیقت هم در ارزیابی دانشجویان از خود درباره توانایی‌های ذهنی، مهارت‌های تجربی و بالینی و همچنین میزان بلوغ علمی و منطقی آنان تأثیرگذار بوده و هم مسیری برای یادگیری روش تحقیق و مهارت‌های تحلیل انتقادی مقالات چاپ‌شده را برای دانشجویان فراهم می‌سازد (رادافشار، سبجانی، صادق، ۱۳۸۹). مطالعات مختلف نشان داده مشارکت فعال در پروژه‌های تحقیقاتی در طول دوران تحصیل پزشکی ارتباط مستقیمی با فعالیت‌های پژوهشی پس از فارغ‌التحصیلی دارد، بر این اساس سرمایه‌گذاری در زمینه‌ی ارتقا تحقیقات دانشجویی و درگیر ساختن دانشجویان به ویژه در تحقیقات علوم پایه نقش تعیین‌کننده در جایگاه پژوهشی کشور در آینده خواهد داشت (میرخشتی، حدادگر، حسینی، خالویی، ۱۳۹۳).

هرچند در سال‌های اخیر شاهد دگرگونی‌هایی در پژوهش، همانند استفاده از خدمات اطلاع‌رسانی از طریق اینترنت در دانشگاه‌ها بوده‌ایم، همچنین ارزیابی کیفیت پایان‌نامه‌ها در دانشگاه‌های مختلف نشانگر

⁵ Toutkoushian

⁶ Hadjinicola & Soteriou

بهبود کیفی در این زمینه است اما هنوز تا رسیدن به وضعیت دلخواه فاصله زیادی وجود دارد (صابری، فخریه اصل، شادمان، حیدرزاده، منصوریان، ۱۳۹۲).

افزایش بهره وری و تعیین عوامل و شاخص‌های موثر بر آن در قرن بیست و یکم از مهم‌ترین چالش‌های سازمان‌ها است. بهره‌وری نه تنها به عنوان معیاری برای سنجش عملکردها مطرح است، بلکه تعیین عوامل موثر بر بهره‌وری و عوامل موثر بر آن در کلیه سطوح سازمان امری اجتناب‌ناپذیر است. دانشگاه در آغاز هزاره سوم با چالش‌های بزرگی نیز روبروست که از جمله آن می‌توان به محیط دستخوش تغییر، رسالت‌ها، جهانی‌سازی و فناوری‌های جدید اشاره کرد (نامور، راستگو، ستاری ۱۳۹۴)؛ بنابراین دانشگاه برای حفظ جایگاه شاخص خود باید بتواند خود را با توقعات و تغییرات پیوسته هماهنگ نماید بنابراین نیازهای جامعه بایستی در شکل‌دهی برنامه‌ها و کارکردهای دانشگاه دخیل باشد. از این رو، جامعه دانشگاهی باید پس از شناسایی چالش‌های آینده و وضعیت مطلوب، وضعیت موجود خود را بازمینی کرده، کارکردهای موجود را بررسی کند و برای رویارویی با شکاف به وجود آمده، ابتکارهای نویدبخش فراهم نماید.

بهره‌وری از دیدگاه نظریه سیستم‌ها، طبیعت پیچیده‌ای دارد زنجیره تولید، انتشار و به‌کارگیری دانش، فرآیند مستمر و پیچیده‌ای است که مستلزم فعالیت، همکاری و تعامل اجرا و نهادهای مختلف برای تکمیل زنجیره است. مطالعه دانشگاه بر اساس رویکرد سیستمی، چارچوبی را برای تسهیل و تقویت فرآیند تولید، انتشار و به‌کارگیری دانش ارائه می‌نماید و پایان‌نامه به عنوان یک خرده سیستم نسبت دادن سیستم کلان با عوامل و اجزا خود نقش بسزایی در اصلی‌ترین رسالت دانشگاه (پژوهش) ایفا می‌کند لذا می‌توان از نظریه سیستم‌ها برای تبیین و توجیه راه‌ها و عوامل اثرگذار بر پایان‌نامه بهره گرفت.

ارزیابی آموزشی به عنوان یکی از وظایف اساسی مدیران آموزشی است که بر این اساس مدیر، ابعاد گوناگون یک سیستم آموزشی را بررسی نموده و میزان دستیابی به اهداف را می‌سنجد و زمینه‌های برطرف نمودن موانع و اصلاح روش‌ها، بهسازی نتایج و نهایتاً پیمودن مراحل دیگر، حرکت و رشد را فراهم می‌نماید. از این رو نظام دانشگاهی باید به طور مستمر به قضاوت در باره مطلوبیت عوامل درون داد، فرآیند و برون داد خود پرداخته و حاصل آن جهت بهبود امر آموزش، پژوهش و عرضه خدمات تخصصی به جامعه مورد استفاده قرار گیرد (شایان، محمدزاده، انتظاری، فلاحتی، ۱۳۸۹).

بر اساس رویکرد سیستمی پایان‌نامه نیز به عنوان یک سیستم مجموعه‌ای از اجزا و بازیگرانی دارد که برای رسیدن به اهداف دانشگاهی (تولید دانش، انتشار دانش و استفاده از دانش) باهم در تعامل هستند، لذا

می‌توان پایان‌نامه را به عنوان یک سیستم در نظر گرفت که شامل ورودی، فرایند و خروجی می‌باشد. در موضوع بررسی پایان‌نامه‌ها در دانشگاه‌های علوم پزشکی، عواملی همچون دانشجو، اساتید راهنما و مشاور و داور، سرمایه، مکان و فضا، کارکنان بخش پژوهش، تکنولوژی ارتباطات و اطلاعات دانشگاه، کتابخانه و منابع الکترونیکی جزو بخش ورودی سیستم و انجام فعالیت در زمینه اخذ موضوع پروپوزال در گروه، فرایند تصویب پروپوزال، مطالعات مختلف در زمینه جمع‌آوری اطلاعات و داده‌های تحقیق و تجزیه و تحلیل داده‌ها و نگارش فصول مختلف، فرایند دفاع از پایان‌نامه جزو مرحله فرایند سیستم محسوب می‌شوند و در نهایت خروجی سیستم شامل خود پایان‌نامه و بررسی اصول نگارش و ساختار علمی و نیز نمره کسب‌شده توسط دانشجو در جلسه دفاع، چاپ مقاله منتج از پایان‌نامه در مجلات علمی پژوهشی داخلی و خارجی، انتشار مقالات در سمینارهای داخلی و خارجی، تألیف کتاب، تجاری‌سازی یافته‌های تحقیقاتی، ثبت اختراع و مطابقت موضوعات انتخابی با اولویت‌های دانشگاه و اسناد بالادستی می‌باشد.

هدف این پژوهش بررسی شیوه‌های هدفمند سازی پایان‌نامه‌های دانشجویان دانشگاه علوم پزشکی اردبیل می‌باشد؛ که با استفاده از رویکرد سیستمی و از طریق بررسی اجزاء سیستم مربوط به پایان‌نامه (ورودی، فرایند و خروجی سیستم) و با ارزیابی اجزاء سیستم می‌توان وضعیت بهره‌وری - که در این مطالعه مترادف با هدفمندی و وضعیت مطلوب در نظر گرفته شده است - پایان‌نامه‌های دانشجویی را بررسی و با وضعیت مطلوب مورد نظر صاحب‌نظران پژوهشی در دانشگاه‌های علوم پزشکی سراسر کشور مورد مقایسه قرار داده و به پرسش‌های زیر پاسخ داد:

- شاخص‌های اصلی یک پایان‌نامه هدفمند به عنوان وضع مطلوب کدام‌اند؟

- آیا بین وضع مطلوب و وضع موجود پایان‌نامه‌ها در دانشگاه علوم پزشکی اردبیل تفاوت وجود

دارد؟

۱-۳- ضرورت و اهمیت پژوهش

نگارش پایان‌نامه فرصت مناسبی است تا دانشجو بتواند در طول دوره تحصیلی با چگونگی انجام تحقیق آشنا شود. سالانه فارغ‌التحصیلی هزاران دانشجو در مقاطع مختلف تحصیلی هر کدام مشروط به دفاع از پایان‌نامه است؛ به عبارت دیگر پایان‌نامه آخرین بخش دوره‌های تحصیلی تکمیلی از جمله دوره‌های کارشناسی ارشد و پزشکی است که طی آن دانشجو موظف است در یکی از زمینه‌های رشته‌های تحصیلی خود به انجام کار تحقیقی بپردازد و نتایج آن را به صورت پایان‌نامه، مطابق با آئین‌نامه‌های

موجود ارائه نماید. از طرف دیگر پایان نامه به نوعی شناسنامه علمی محقق است که هرگز قابل تعویض یا تصحیح نیست. به علاوه هرگز ابطال نیز نمی شود، بنابراین ارائه صحیح، استاندارد و مدون پایان نامه به عنوان گزارش یک پژوهش از اهمیت فراوانی برخوردار است. پایان نامه ها به عنوان یکی از منابع اطلاعاتی در زمره فعالیت های پژوهشی است که دانشجویان کارشناسی ارشد و دکترا موظف به تدوین آن هستند (خادمی، توانگر، حسین پور ۱۳۹۰).

مسئولیت های اصلی دانشگاه ها ارائه آموزش، پژوهش و خدمات عمومی به خود و جامعه است. اقدامات موثر در جهت ارتقای توانایی های دانشگاه ها در ارتقای موثر این مسئولیت ها ضروری است (یمینی دوزی سرخابی، ۱۳۸۸) چنین اقداماتی می تواند شامل جمع آوری اطلاعات مقایسه ای در راستای ارتقا و هدفمند سازی فعالیت های مستمر باشد که نیاز به مطالعه استانداردهای سطح بالای پژوهشی دارد که یکی از شیوه های انجام چنین مقایسه ای داشتن اطلاعات از وضع موجود و بهره گیری از نظرات و ایده های صاحب نظران پژوهشی کشور می باشد.

در نهایت پایان نامه نویسی به عنوان یکی از برجسته ترین فعالیت های آموزشی - پژوهشی، در سال های اخیر توجه دست اندرکاران آموزش عالی را به خود جلب کرده است. بحث تفکیک دوره های آموزش محور و پژوهش محور که اکنون توسعه آن در آموزش عالی دنبال می شود، نشان دهنده زمینه فکری است که دقیقاً به پایان نامه مربوط است. یک جا پایان نامه حذف می گردد و آموزش محور می شود و یک جا در مرکز توجه قرار می گیرد، مسلماً آن چه که بتواند دوره های تحصیلات تکمیلی را به دو شاخه مجزا تفکیک کند، جای تأمل دارد. اکنون در کشور ما دانشجویان دوره کارشناسی ارشد، به واسطه الزام به تدوین پایان نامه به عنوان فعالیت پژوهش، پژوهشگران جامعه محسوب می شوند (صادقی ۱۳۸۶)، بنابراین، می توان گفت پایان نامه، اولین نمود قدرت تحقیقاتی و استنباطی دانشجو در فرآیند تحصیلات است. امروزه، دانشجویان دوره تحصیلات تکمیلی که در حال انجام پایان نامه اند، بیش از ۵۰ درصد کل پژوهشگران کشور را تشکیل می دهند که از این تعداد بیش از ۷۶ درصد، دانشجویان ارشد هستند که قاعدتاً با توجه به افزایش نرخ ورود به آموزش عالی و افزایش گرایش های تحصیلات تکمیلی، این درصد تا زمان حاضر افزایش داشته است؛ بنابراین دانشجویان تحصیلات تکمیلی حجم وسیعی از پژوهشگران را به خود اختصاص داده و پایان نامه ها و رساله ها آنها، بخش مهم و ارزشمندی از تحقیقات را شامل می شود. این پایان نامه ها و رساله ها به عنوان یک فرصت پژوهشی ارزشمند، قدرت ابتکار و خلاقیت دانشجو را بر می انگیزد تا در راستای حل مشکلات جامعه خویش قدم بر دارد. از همین روست که در

اغلب کشورهای توسعه یافته، نگارش پایان نامه و رساله اهمیت زیادی داشته و نگارش خوب آن مبین بلوغ علمی و توانایی های دانشجوی است (شیرکوند، ۱۳۸۸ به نقل از رضائیان و همکاران، ۱۳۸۴).

آنچه که پژوهش حاضر را مهم و قابل توجه می کند پرداختن به مؤلفه هایی است که در مدیریت آموزشی در تدوین و نگارش پایان نامه و فرآیندهای اجرایی آن نقش مهمی ایفا نموده و در دانشگاه ها به ویژه دانشگاه های علوم پزشکی کمتر مورد بررسی قرار گرفته اند. از نتایج پژوهش می توان در امر کمک به مسئولان پژوهشی و روسای دانشکده های دانشگاه علوم پزشکی در جهت برنامه ریزی مناسب در امر واحد پایان نامه دانشجویان استفاده نمود. اگر پایان نامه نویسی به شکل هدفمند و با تمام اجزا و عناصر آن به عنوان یک سیستم آموزشی و پژوهشی نگریسته شود و با تقویت و مورد توجه قرار دادن ورودی ها و فرآیندهای اصولی و علمی برای آن ، می توان از خروجی های پایان نامه نیز به عنوان محصولات دانشگاهی بهره جست. این تحقیق به پژوهشگران و دانشجویان رشته های علوم پزشکی در امر شناخت روش های هدفمند سازی پایان نامه ها کمک نموده و در ضمن زمینه ای برای تحقیقات بعدی خواهد بود. به این امید که در شکوفایی و موفقیت پژوهش در دانشگاه ها سهم ناچیزی داشته باشد.

۱-۴- اهداف پژوهش

در پژوهش حاضر پایان نامه به عنوان یک سیستم در نظر گرفته می شود که شامل عوامل ورودی، فرایندی و خروجی می باشد که در اهداف کلی بیان می شوند و در هر کدام از این عوامل هم